

Handout

Prof. Dr. Martin Paul, voorzitter College van Bestuur Universiteit Maastricht
Rondetafelgesprek over het gebruik van Engels in het Hoger Onderwijs
10 december 2015, Tweede Kamer

De Engelse taal in het wetenschappelijk onderwijs is onontbeerlijk; de inzet van taal moet doordacht, zorgvuldig en met beleid toegepast worden.

Argumenten voor het gebruik van de Engelse taal, naast de Nederlandse taal, in het hoger onderwijs:

Argumenten voor de student en de kwaliteit van het onderwijs

1. Ook in Nederland staat wetenschappelijk onderwijs in een internationale context; een gemeenschappelijke taal is hiervoor onontbeerlijk. Zonder deze factor zijn bijvoorbeeld de volgende elementen niet te realiseren:
  - a. international classroom;
  - b. ontwikkeling van interculturele vaardigheden (heterogene samenstelling van de studentenpopulatie nodig);
  - c. joint programmes / samenwerking met buitenlandse onderzoekers;
  - d. studie in het buitenland (of stage lopen bij een internationaal bedrijf).
2. De academische vorming van de student wordt verrijkt. Een moedertaal van een student gaat door het gebruik van een tweede of derde taal niet verloren. Meertaligheid draagt bij aan het leervermogen van een student; meer bewustzijn voor het gebruik van taal en een vergroot intercultureel bewustzijn
  - a. Engels is de lingua franca van de wetenschap: om invloed te kunnen uitoefenen in de wetenschap is de beheersing van de Engelse taal op academisch niveau van essentieel belang.
  - b. Het gebruik van het Engels is een ontwikkeling die onvermijdelijk en onomkeerbaar is: Nederland als kenniseconomie kan deze ontwikkeling niet tegenhouden, zelfs niet beïnvloeden¹.

*"Een laatste argument om Engelstalige opleidingen aan te bieden is dat internationalisering nu eenmaal een 'fact of life' is geworden dat, al dan niet met tegenzin, zal moeten worden geaccepteerd."*¹

"Sommige critici wijzen op kwaliteitsverlies door verengelsing van het onderwijs. Daartegenover wordt gesteld dat tweetaligheid leidt tot een hoger taalbewustzijn en daarmee tot een hogere vaardigheid in de moedertaal. Als in een taalgemeenschap een domein wordt opgegeven voor een andere taal, is daar blijkbaar een reden voor. Het verlies van taalkundige variatie zal sprekers van die talen niet interesseren. Zij hebben hun eigen economische en culturele redenen om die andere taal te gaan gebruiken. Talen zijn altijd in beweging, zowel qua vorm als qua functie. Het idee dat we nu op een dramatisch moment in de historie zitten, wordt verworpen. Voor Nederlandse studenten is het goed om een andere taal via de vakinhoud beter te leren. Voor de universiteit is het goed om buitenlandse studenten te hebben omdat het onderwijs er beter van wordt. Vroege meertaligheid is ook van groot belang: betere leerstrategieën, meer bewustzijn over hoe je een taal gebruikt en een effectievere stijl van denken. Dat werkt door in de talige en niet-

talige schoolvakken. Bovendien leidt meertalig onderwijs tot een beter intercultureel bewustzijn. Het is het middel tot internationalisering (uitwisselingen, internationale projecten). Zonder een gemeenschappelijke taal is dat niet mogelijk.¹ (...)

De Europese Commissie voert een actief beleid op het gebied van het leren van talen in het hoger onderwijs. De commissie merkt op dat het hoger onderwijs een sleutelrol speelt bij het bevorderen van sociale en individuele meertaligheid. In het algemeen heeft de Europese Commissie zich ertoe verbonden dit belangrijke goed in stand te houden en te bevorderen. Meertaligheid wordt op allerlei beleidsterreinen in de EU bevorderd, zoals cultuur, onderwijs, communicatie en werkgelegenheid.¹

3. Een gemeenschappelijke taal is onontbeerlijk in het (hoger) onderwijs. Zonder deze factor zijn bijvoorbeeld de volgende elementen niet te realiseren:
  - a. international classroom;
  - b. ontwikkeling van interculturele vaardigheden (heterogene samenstelling van de studentenpopulatie nodig);
  - c. joint programmes / samenwerking met buitenlandse onderzoekers;
  - d. studie in het buitenland (of stage lopen bij een internationaal bedrijf).

“Verder merkt de raad op dat Nederland door de aanwezigheid van onderwijsinstellingen met een ‘international classroom’ en een hoogwaardige, internationale kennisinfrastructuur aantrekkelijker wordt als vestigingsplaats voor internationale bedrijven. Daarnaast kunnen buitenlandse afgestudeerden die werkzaam zijn in Nederlandse exportgerichte bedrijven, meer inzicht geven in specifieke kenmerken van buitenlandse afzetmarkten en daarmee de handelsrelaties tussen Nederland en hun land van herkomst versterken. Ze kunnen ook als ‘ambassadeur’ optreden voor Nederland en Nederlandse bedrijven en/of een potentiële afnemer worden van Nederlandse bedrijven en organisaties.”³

Argumenten vanuit economisch perspectief

Nationaal belang:

- a. een universiteit fungeert als toegangspoort naar Nederland voor internationale studenten (en kenniswerkers). Om deze toegang mogelijk te maken dient de taal van de opleiding gemeenschappelijk te zijn;
- b. omgedraaid zorgt beheersing van het Engels *op niveau* ervoor dat Nederlandse studenten in het buitenland waardevolle ervaring kunnen opdoen en de verworven kennis mee terugnemen;
- c. een extra taal op hoog niveau beheersen is van groot belang voor afgestudeerden met het oog op de huidige arbeidsmarkt. 92% van de werkgevers zoekt afgestudeerden met *transversal skills* (communicatieve-, adaptieve-, netwerk-, interculturele en taalvaardigheden)²;
- d. Positieve effecten op de welvaart^{3,4,5}:
  - a. overheidsfinanciën: 19% van de internationale studenten blijft na de studie in Nederland en levert de overheid ca. M€ 200 op, door middel van belastingen, sociale premies, uitgaven aan sociale zekerheid en zorg en algemene uitgaven;
  - b. grensoverschrijdende spillovers;
  - c. versterking handelsrelaties (verwerving multiculturele vaardigheden);
  - d. aantrekkingskracht internationale bedrijven (R&D).

¹ Adviesrapport Onderwijsraad – ‘Weloverwogen gebruik van Engels in het hoger onderwijs’ – p. 24 (2011)

² Erasmus Impact Study - ‘Effects of mobility on the skills and employability of students and internationalisation of higher education institutions’ (2014)

³ SER advies – ‘Make it in the Netherlands’ (2013)

⁴ Nuffic – Analyse stayrate van internationaal afgestudeerden 2008-2009 (2015)

⁵ CBS – ‘Economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs’ (2012)

De Erasmus Impact Study, waarin de effecten van de mobiliteit van studenten gemeten wordt, toont aan dat toekomstige werkgevers zowel communicatievaardigheden als taal bijzonder waarderen in werving van jonge medewerkers. Zie onderstaande tabel (bron: Erasmus Impact Study⁶)

Table 3-18 Importance of skills for recruitment, alumni perspective by Erasmus action type

How important, according to your perception, were the following aspects for your employer in recruiting you for your first job after graduation?	Studies	Work placement	IP
Very important / important	%	%	%
Communication skills	91	92	91
Ability to adapt to and act in new situations	89	91	90
Analytical and problem-solving skills	85	84	84
Team-working skills	85	88	88
Planning and organisational skills	82	82	81
Foreign language skills	77	76	80
Good reading/writing skills	78	76	79
Critical thinking	76	73	81
Decision-making skills	74	76	74
Sector-specific skills	73	75	78
Being able to interact and work with people from other backgrounds and cultures	72	76	78
Computer skills	71	65	70
Intercultural competences	65	67	73
An experience of living/studying/training abroad	66	70	70
The knowledge of the country's culture, society and economy where the company is located	56	54	63
Innovative potential and entrepreneurial skills	55	59	59
Good with numbers	53	51	54

“Een globale berekening leert dat de huidige studentenstromen een positief effect hebben op de Nederlandse overheidsfinanciën. De netto-instroom van studenten leidt weliswaar tot extra kosten tijdens de studietijd, maar deze worden meer dan gecompenseerd door latere inkomsten van afgestudeerde hoogopgeleiden die in Nederland blijven werken.

Cruciaal in deze berekening zijn de „blijfkansen“: de kans dat een buitenlandse student in het land van studie blijft werken. Helaas is niet veel bekend over blijfkansen. Wij baseren ons in onze hoofdanalyse op de gemiddelde lange-termijn blijfkans van een buitenlandse student in Nederland, zoals geschat in Bijwaard (2010). Onder de aanname dat de blijfkans van een Nederlandse student in het buitenland gelijk is aan 19%*, vinden we een jaarlijks positief effect van studentmobiliteit op de Nederlandse overheidsfinanciën van ongeveer 740 mln euro*. Dit betreft het effect bij de huidige studentenstromen van en naar Nederland ten opzichte van een situatie waarin geen studentmobiliteit plaatsvindt. De beperkte kennis over blijfkansen maakt de grootte van dit effect onzeker. Diverse gevoeligheidsanalyses laten zien dat ook bij zeer sterke aanpassingen van de aannames, zoals een verlaging van de blijfkansen tot 2,5%, positieve lange termijn effecten op de overheidsfinanciën blijven bestaan. Het is daarom zeer waarschijnlijk dat de huidige internationale studentenstromen positief bijdragen aan de Nederlandse overheidsfinanciën.”⁶

* In twee recentere onderzoeken van de SER en Nuffic worden aan de hand van de CBS cijfers een grotere stayrate en effect op de overheidsfinanciën gemeten:

⁶ The Erasmus Impact Study – Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalization of higher education – p. 114 (2014)

SER 2013: "Feitelijk blijven er minder studenten: rond 20 procent van de buitenlandse studenten blijft permanent in Nederland. De cijfers zijn hoger als het gaat om tijdelijk blijven (een paar jaar) en verschillen verder voor specifieke populaties studenten. Zo blijkt uit een studie onder niet-EER-masterstudenten en promovendi een blijfpercentage in Nederland van 27 procent."³

Nuffic 2015: "Met alleen de nieuwe mobiliteitscijfers, exclusief de homecoming students, zonder de aannames of kerngetallen van het CPB te wijzigen, en zonder medeneming van de nieuwe inzichten in huidige stayrates [een stayrate van 38%], komen we tot een geschat positief saldo voor de Nederlandse schatkist van 957 miljoen euro op jaarbasis. Daarbij lijkt het waarschijnlijk dat op basis van meerdere metingen van de stayrate, over meerdere cohorten en over een langere periode, ook de geschatte blijfkans flink naar boven kan worden bijgesteld. Het verwachte positieve saldo voor de Nederlandse schatkist zal daarmee navenant toenemen."⁴

Concluderend: Volgens de rapporten van CBS, SER en Nuffic, is er een stijgende lijn waarneembaar in de stayrate van internationale studenten. Het CBS rapport uit 2011 laat 19% zien, het SER rapport uit 2013, 27% en het Nuffic rapport uit november 2015, zelfs 38%.

Regionaal belang:

Voor regio's die te maken hebben met vergrijzing en een krimp van de bevolking, is het aantrekken van hoogopgeleide kenniswerkers nodig om de regio te kunnen blijven ontwikkelen, zowel economisch als sociaal-cultureel.

Visie

Engelse taal, maar met beleid

Een voorbeeld voor actief beleid: Twee Nederlandse universiteiten (WUR en UM) hebben succesvol het bijzondere kwaliteitskenmerk internationalisering van de NVAO ontvangen. Sinds de start van dit keurmerk in 2009/2010 hebben daarnaast 44 wo en hbo opleidingen dit kenmerk aangevraagd en ontvangen (volgens de website van de NVAO). Deze NVAO toetsing heeft twee cruciale elementen van een bewust taalbeleid bevestigd: de *inhoud* van de opleiding en de daaraan gekoppelde arbeidsmarktperspectieven zijn bepalend voor de keuze van de taal van het onderwijs. Verder is het gebruik van Engels als lingua franca voor onderwijsconcepten gericht op het verreiken van transversale vaardigheden (zoals de international classroom) essentieel.